

Nincs összkomfort

Gelmannal Moszkvában — Léner Péter rendezi az Éjszakai utazást

„Akárhogy is számolgatjuk, a Mi, alulírottak igazán jó ügyvezetett termelési témájú színdarab, amelyben a társadalmi realitást az író közéleti felelősséggel, belső fájdalommal, magas művészi színvonalon ábrázolja — írta a Literaturnaja Gazeta júliusi száma. — Nem véletlen, hogy majdnem egyidejűleg mutatta be két kiváló moszkvai színház: a Művész és a Szatíra Színház.” Amiképpen az sem véletlen, hogy a főrendező Léner Péter fogékonyságát dicséri, hogy a szegedi színház gyorsan ráharapott: pár hónappal a moszkvai ősbemutató után, a szovjet dráma magyarországi szemléje alkalmából, itt is színpadra viszik, a Kisszínházban. E hétvégi premier nincs előzmények nélkül. Alekszandr Gelman korábbi két darabját, az Egy ülés jegyzőkönyvét, valamint a Visszajelzést, nagy sikerrel játszotta a Budapesti Nemzeti Színház, az előbbiből film is készült, amit a budapesti előadás tévéfelvételével együtt láthattak a szegediek is. Gelman-ügyben tehát nem tájékozatlan a publikum.

— Amit mi Éjszakai utazás címmel szombaton mutatunk be, a szovjet szakkritika egyöntetű elismerését váltotta ki — keveredik elő a színpadra főlrakott vasúti fülkéből Léner Péter. Első látásra is meggyőző, érdekes, fantáziagazdag díszletét Varga Máttyás kivitelezte a moszkvai Valerij Leventhal tervei alapján. Máttyás bácsinak, hiszen a szakmabeliek csak így tisztelik, személyesen is sok köze van hozzá: Gelman budapesti bemutatásának színpadképei fűződnek nevéhez.

— Aktualitásával, társadalmi, politikai töltésével, közéletiségével nyerte meg tetszésünket a darab — telepedik mellénk a rendező. — Úgy is mondhatnám, abba a vonulatba illeszkedik, melyet Maróti Lajos és Csúrkó István közelmúltban játszott darabjaival reprezentáltak. Gelmant egyénisége, érzése, semmi, ezekkel a szerzőkkel rokonítja. Ugyanúgy profán, hétköznapi társadalmi helyzetből indul ki, ahol aztán egy képzeltbeli szondát szűr le a jelenségek mélyére, hogy ott jellemző társadalmi képet elemezzen.

— Hogyan jutott a darabhoz ilyen frissen?

— A dolog egyszerű, budapesti lakószomszédom, a fordító Elbert János nyomta a kezembe. Később a minisztérium elküldött Moszkvába, ahol személyesen válthattam szót a szerzővel. Itt találkoztam a neves díszlettervezővel, Leventhallal, akit már Budapesten figyelembe

cióktól mentesen. Sokáig azt hittem, aki tisztességesen, lelkesen, becsületesen dolgozik, azt elismerik, előbbre jut vagy stabilizálja helyzetét. Holott nem feltétlenül. A szocialista társadalom megteremti az érvényesülés lehetőségeit, de az embereknek meg kell küzdeniük azért. Vagyis hát nálunk sincsenek leosztott kártyák.

— És milyen praktikus élménnyel gazdagította a rendezés folyamata?

— Gelman mérnökként indult, építkezéseken dolgozott, ez a darabja is publicisztikus fogantatású. Tárgyszerű, kitapintható, megélt helyzetekből épül. Alapvető élménye a küzdelem, vita, harc, melynek során megéri az ember, hogy van esélye a jónak, ha biztosítéka nincs is feltétlenül, a győzelemre. Itt van ez a riportázdíszlet. Tárgyainak, kelleknek komfortatlansága, akár egy valóságos vasúti fülkéé, kifejezi az ember szakadatlan kellemetlenség-reflexeit, a mindennapi életben. Nincs kényelmes fotel, ágy, asztal, honnan a színész nyugalmi állapotból játszhatna. De hiszen nem keritene-e be valamennyiünket, a nap minden percében, különböző stresszhatások? Csöpög a vízcsap, huzatos az ablak, nem indul az autó, elromlott a jegyautomata, foglalt a telefon, az ember hányaszor érkezik munkahelyére ideigleg kimerülten, és ami ott jön még...

— Ne folytassa, tanúsítjuk, „mi, alulírottak.” Apró: ez a darab eredeti címe. Később Utazik a bizottság lett belőle, a színházi műsorfüzetben is, majd...

— Igen, a végleges cím: Éjszakai utazás. Régóta töreksem arra, bevallom ez idáig eredménytelenül, hogy külföldi szerző darabját, ahol lehetséges, tehát értelmeszerűen, a mi éghajlati viszonyainkra akklimatizáljuk. Most talán sikerül ebből valamit megvalósítanunk, hiszen Elbert János rangos fordítása sem pusztán mechanikus átültetés az orosz nyelvnek, hanem több annál. Kicsit ezzel indokolhatnám a címvalasztást is.

Nikolényi István

Elnökségi ülés a megyei népfrontnál

Ülést tartott tegnap, szerdán a Hazafias Népfront megyei elnöksége. Jelen volt Szabó László, a népfront Országos Tanácsa alelnöke és Gyárfás Mihály, a megyei pártbizottság titkára is. Molnár Sándor, a népfront megyei titkára előadást tartott arról, mit tesz a mozga-

lom azért, hogy az ifjúság megismerkedjék állampolgári jogaival és kötelességeivel.

A továbbiakban az elnökség megtárgyalta a lakó- és utcabizottságok munkáját, valamint a tanács és a népfront erre vonatkozó feladatait.

A szovjet film ünnepe

Évente novemberben rendezik meg nálunk a Szovjet Filmek Fesztiválját. Az idei filmnapok kettős ünnep, ugyanis ebben az évben 60 éves a szovjet filmgyártás.

Lenin 1919 augusztusában írta alá a „Fénykép- és filmiparnak és -kereskedelemlének a népművelési népbiztoság hatáskörébe való áttételéről” szóló dekrétumot, amely a filmgyártás államosítását jelentette. Az októberi forradalom 10. évfordulójára a szovjet filmművészet már olyan remekeket produkált, mint például a Patyomkin páncélos, vagy Az anya. Ma több mint 152 ezer, belépőjegyes filmszínház van a Szovjetunióban, ezenkívül mintegy 70 ezer üzemi, iskolai, főiskolai stúdiómoziban ingyen vetítenek tudományos népszerűsítő és dokumentumfilmeket.

A Szovjet Filmek Fesztiválja alkalmából négy új játékfilm kerül a szegedi mozikba. A Hívj a messzeségbe forgatókönyvének írója az 1975-ben elhunyt Vaszilij Suksin. Iróként, rendezőként és színészként is jól ismerjük, hiszen több kötetet jelent meg magyarul, filmjéből nemrég retrospektív sorozatot sugárzott a televízió. Színészként láthatunk egyik legértékesebb alkotásában, a Vörös kányájában, de szerepelt többek között a Fel-szabadítás, A katona visszatért a frontról, a Kanász-kodj a fellegekbe című filmekben is. A Hívj a messzeségbe egyik legutolsó munkája, melyben több korábbi novellájának motívumait is felhasználta: főhőse elvált asszony, túl a harmadik évszázadban, nevelő fiát. A főszerepet — akárcsak a Vörös kányafélt — Fedoszejeva Suksin, az író özvegye alakítja. Partnere Mihail Uljanov, a Vahtangov Színház kiválósága. Szegeden mátló, csütörtöktől vetítik a filmet, a Fáklya moziban.

A háború hétköznapijairól szól a Nálunk csend volt című film; asszonyokról, akik kiküldetésükért férjüket a frontra, aztán erejükön felül dolgoztak, gyerekeket neveltek és vártak. Vlagyimir Samsurin fiatal rendező második önálló játékfilmjét november 8-ától láthatjuk a Vörös Csillagban.

A Születésnap Jurij Iljencs filmje, Ukrajnában készült, főszereplője egy asszony, aki negyvennyolc különböző nemzetiségű gyereket nevelt föl. A rendező nálunk operatorként mutatkozott be Az elfelejtett ösök árnyai című Paradzszanov-film felvételein. Később láthatjuk a Fekete tollú fehér madár című művet, melynek ő volt a társírója is, és amelynek sajátos költői ábrázolásmódja nemzetközi sikert váltott ki. A Születésnap szintén 8-án kerül a Fáklya és a Vörös Csillag mozik műsorára.

A Fekete fűlű fehér Bim című filmet Sztanyiszlav Rosztokij rendezte (legutóbbi nálunk bemutatott filmje a Csendesek a hajnalok), főszereplője Bim, a kutya, pontosabban egy fantasztikusan intelligens skót szetter. A férfi főszerepet Vjacseszlav Tyihonov játssza (A tavasz tizenhét pillanatában nyújtott alakítására emlékszünk talán legjobban), a nőit pedig Irina Sevcuk, aki nyolc évvel ezelőtt debütált a Csendesek a hajnalokban. Az új Rosztokij-műben nemcsak a kutyáról van szó, hanem minden előről, legfőképp az emberről, életünknek a természetrel való összefonódásáról, és ezért az életért való felelősségünkről. A kétrészes filmet november 15-től vetítik a Vörös Csillagban.

A szovjet filmet a bemutatásokon kívül számos korábbi alkotás reprisével ünneplik; mese- és kalandfilmeket is láthatunk, mint a csodaterítő palatábla, Az emír kincse; ifjúsági film A reménység szele és A vörös pecsét is.

Tisztatáj-est a fővárosban

A budapesti Kossuth Klub törzsvendégei hosszú idő óta nem láttak olyan nagy létszámú közönséget, mint a Szegeden megjelenő folyóirat estjén. Ez a szokatlan érdeklődés szült a lapnak természetesen, de a Tisztatáj szerzőinek, irodalmunk kiemelkedő képviselőinek és a közreműködő jeles színészeknek is. A vendégeket — Illyés Gyulát, Kányádi Sándort, Páskándi Gézát és Tóth Bédát — öríási taps fogadta. A TIT budapesti irodalmi szakszaktálya és a Magyar Írók Szövetsége által rendezett est a Magyar Rádió nyilvános felvétele volt.

Czine Mihály irodalomtörténész bevezetőjében kiemelte, hogy a Tisztatáj — több vélemény alapján mondható ez — a legrangosabb, a legkeresettebb irodalmi folyóirat közé tartozik. Ezt az irodalmi életben, a magyar folyóirat-struktúrában betöltött jelentős szerepet azzal teremtette meg, hogy a magyar irodalom egészét szolgálja, az ősszmagyar irodalmi értékeket tartja szem előtt. A Tisztatáj legfontosabb erőnyelvé közé sorolható az értéktisztelete, a jó irodalom, a közösségi gondok fölvetésének tiszta szándéka. A hídszer, a kelet-európai kitekintés ugyancsak a lap egyik jellemzője. (A Tisztatáj eme karakterisztikus jegyeiről beszélt később Páskándi Géza író is.) Hangsúlyozta Czine Mihály azoknak a szerkesztőknek az érdemeit, akik az utóbbi nyolc-tíz évben a lap profiljának kialakításán fáradoztak, a Tisztatáj elért színvonalának megtartásán munkálkodtak.

A házigazdai feladatokat kitűnően megoldó Bata Imre irodalomtörténész először Illyés Gyulát kérdezte meg: mivel magyarítható a Tisztatájhoz való kötődése, ragaszkodása? Legnagyobb élő költőnk elmondta, hogy — bár a várost, Szegedet nem ismeri igazán — szereti a tek meg.

Bányaművelési rekord

A kongresszusi verseny eredményeként újabb bányaművelési rekordot jegyeztek fel szegedi a Mátraaljai Szénbányák Thotex bányaművelésében: az év elejétől mostanáig összesen 40 millió köbméter földet mozgattak meg a külszíni szénbányában dolgozó gépiá-sok. Ekkora mennyiségű földet tíz hónap alatt eddig még egyetlen évben sem takarítottak el a szénréteg fölül.

Ma kezdődik

Papír- és rongygyűjtési akció

Napról napra észrevehetjük, hogy a háztartásokban összegyűlt hulladék a személtelre kerül. Pedig a papír, a rongy és a fémek nagy részét újra lehetne hasznosítani. Tavaly például egymillió dollárért importáltunk rongyot, mert az itthoni gyűjtésből nem jutott elegendő a gépek tisztításához. Más tekintetben is jelentős az a hulladékmennyiség, amelyet nem használunk fel. A hulladék begyűjtését ezért célszerű alaposabban megszervezni.

A Szegedi Ingatlankezelő Vállalat a házfélgyűjtőket mozgósította az akció érdekében. Mától, november 1-től elsőként Tarján városrész IKV-lakóházaiban kezdődik el a gyűjtés, oly módon, hogy a házfélgyűjtők papírzsákokba csomagolják a háztartásokban felesleges papír- és rongyhulladékot, amelyet a MEH elszállít. Az IKV kéri a lakosságot, segítse ezt az akciót. Végül is fontosleges lomtől, tűzveszélyes anyagoktól szabadítják meg háztartásukat, s mindezt csupán annyi fáradságba kerül, hogy a szeméttől különválasztják a papírt és a

rongyot, s a szemétdobók mellett elhelyezik. A gyűjtésnek ez az újfajta módja népgazdasági érdek, s félvállról valamennyi városrészre kiterjesztik. Az új lakótelepeken a városgazdálkodási vállalat papír felírátt konténereket helyezett el, amelyekbe a lakók bedobhatják a papírhulladékot. Sajnos, sok helyen a lakók nem élnek ezzel a lehetőséggel, nem az oda illesztett dobozok a konténerekbe. S ezzel pluszmunkára kényszerítik a konténerek elszállítását, pedig a hulladékgazdálkodás népgazdasági érdek, s a lakosságnak is megér egy kis tördést.

Új levéltár Veszprémben

A veszprémi vár egyik újjaépített épületszárnyában átadták rendeltetésének a megyei új levéltárat. Az épületrész helyiségeiben már megkezdődött a tudományos munka.

Telex

A Magyar Posta a nemzetközi telexforgalomban november 1-től kiterjeszti az automata szolgáltatást. A magyar telex-előfizetők további 17 ország telex-előfizetőit hívhatják közvetlenül táv hívatás útján. Így a posta jelenleg 160 országgal tart telekapcsolatot, 55 ország előfizetői érhetők el távhívással.

Ruházati cikkek Kínából

Tájékoztató címke nélkül is árusítható

A belkereskedelemben nagy további szállítást, a mennyiségű ruházati cikket — 6 millió kötött pamut fehérneműt, 1,3 millió férfi- és nőiinget, 160 000 selyem-sálát — vásárolt idei és 1980. első negyedévi szállításra Kínából. A megrendelt termékek első tételei már megérkeztek, többségükön azonban hiányzik az érvényes rendelettel előírt magyar nyelvű tájékoztató címke, illetve akadnak olyan darabok, amelyeken van — némelyiken kettő is —, de nem oda illő. Előfordul, hogy az ingekhez például az alülső trükközés szerinti szöveget mellékeltek. Miután újabb címkek itthoni gyártása és Kínába küldése késleltetné